

**OCENA ODDZIAŁYWANIA PLANOWANEJ
TERMOMODERNIZACJI BUDYNKU ZLOKALIZOWANEGO
W WĄLBURZYCHU PRZY UL. KONOPNICKIEJ MARIII 10 NA
AWIFAUNĘ ORAZ CHIROPTEROFAUNĘ**

Autorzy opracowania:
Łukasz Kurkowski
Michał Kurkowski
Paweł Grabowski

EKO-REMIGES Łukasz Kurkowski
ul. Łyskowski 26A
87-100 T.
tel. +48 693-356
mail: Eko-Remiges@wp.pl
REGON: 141690310
NIP: 879-251-13-34

KWIECIEŃ 2018

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Przepisy prawne dotyczące ochrony gatunkowej zwierząt w budynkach.....	3
3. Przedmiot opracowania.....	4
4. Materiały i metody.....	4
4.1. Metoda ornitologiczna.....	4
4.2. Metoda chiropterologiczna.....	4
5. Wyniki.....	5
5.1. Budynek przy ul. Konopnickiej Marii 10.....	5
5.2. Zalecenia i kompensacje.....	8
6. Podsumowanie.....	9
7. Schematy budek dla ptaków i sposoby ich montażu.....	10
8. Wnioski i zalecenia chiropterologiczne.....	13
Literatura.....	14

1. WSTĘP

Budynki są częstym miejscem do zakładania gniazd przez wiele gatunków ptaków oraz miejscem rozrodu nietoperzy, które zajmują miejsca dogodne do gniazdowania i rozrodu głównie stropodachy, wszelakiego typu szczeliny, poddasza, wnęki i gzymsy. Prowadzone od kilku lat na dużą skalę docieplenia budynków wpływają negatywnie na dostępność miejsc gniazdowania dla wielu gatunków ptaków i nietoperzy.

Poniższy raport z oceny ornitologicznej i chiropterologicznej przeprowadzonej w kwietniu 2018 roku, wykonany został w celu określenia oddziaływania planowanej inwestycji polegającej na termooizolacji budynku opisanego poniżej w niniejszym opracowaniu na potencjalną awifaunę lęgową, przystępującą do lęgów na, lub w badanym budynku oraz na chiropterofaunę.

Badany budynek położony jest w województwie dolnośląskim, powiecie i gminie Wałbrzych.

2. PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY GATUNKOWEJ ZWIERZĄT W BUDYNKACH

Ochronę ptaków i nietoperzy w budynkach regulują następujące przepisy:

1. Ustawa o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 r. (tj. Dz. U. 2013, poz. 856 ze zm.).
2. Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz. U. 2015, poz. 1651 ze zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014, poz. 1348).
4. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (tj. Dz. U. 2016, poz. 290 ze zm.).
5. Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997, poz. 553, ze zm.).
6. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dn. 13 kwietnia 2007 r. (tj. Dz. U. 2014, poz. 1789 ze zm.).
7. Ustawa prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. 2016, poz. 672 ze zm.).

3. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem poniższej ekspertyzy ornitologicznej i chiropterologicznej jest ustalenie wpływu planowanego remontu polegającego na termomodernizacji na awifaunę i chiropterofaunę oraz określenie właściwych działań kompensacyjnych i minimalizujących dla ptaków i nietoperzy, zasiedlających następujący analizowany budynek:

- Budynek przy ul. Konopnickiej Marii 10.

4. MATERIAŁY I METODY

4.1. Metoda ornitologiczna

Na terenie planowanej inwestycji wykonano badania w okresie kwietnia 2018 roku (kontrolę wykonano w dniach 12.04.2018 oraz 13.04.2018). Obserwacjami objęto wszystkie elewacje budynku przeznaczonego do remontu wraz z otoczeniem. Każda kontrola jednego budynku trwała po około 2 godzin. W czasie kontroli zbierano wszystkie dostępne informacje dotyczące występujących tu ptaków, w szczególności wyszukiwano zachowane gniazda, odchody, znumifikowane pisklęta, ślady zerowania, wypłuwki, półksiężycowate ślady pozostawione przez ogony ptaków pod otworami w elewacji oraz pióra. Dużo uwagi poświęcono również na szukanie potencjalnych miejsc do gniazdowania dla poszczególnych gatunków ptaków, związanych ze strukturą budynków (obecność otworów, szczeliny, pnaży na elewacji, gzymsów itp.). Miejsca z zauważonymi gniazdami nanoszono na plan budynku. Liczba potencjalnych par lęgowych określana była przede wszystkim na podstawie widocznych śladów odbytych lęgów, ale także analizowano liczbę dostępnych miejsc, które potencjalnie mogą zostać wykorzystane przez ptaki do założenia gniazda. Wykonano także dokumentację fotograficzną potencjalnych miejsc lęgowych ptaków.

4.2. Metoda chiropterologiczna

W czasie przeprowadzonej kontroli dokonano oceny ścian budynku pod kątem przydatności, jako kryjówek dla nietoperzy (kontrolę wykonano w dniach 12.04.2018 oraz 13.04.2018). W czasie kontroli prowadzono także w godzinach wieczornych kontrole

detektorowe. W czasie kontroli detektorowych obchodzony cały budynek i prowadzono nagrania.

5. WYNIKI

Najważniejszymi elementami budynków, zajmowanymi przez ptaki są stropodachy. Dla kilku gatunków np. jeryka lub kawi są one głównym miejscem posadowienia gniazd.

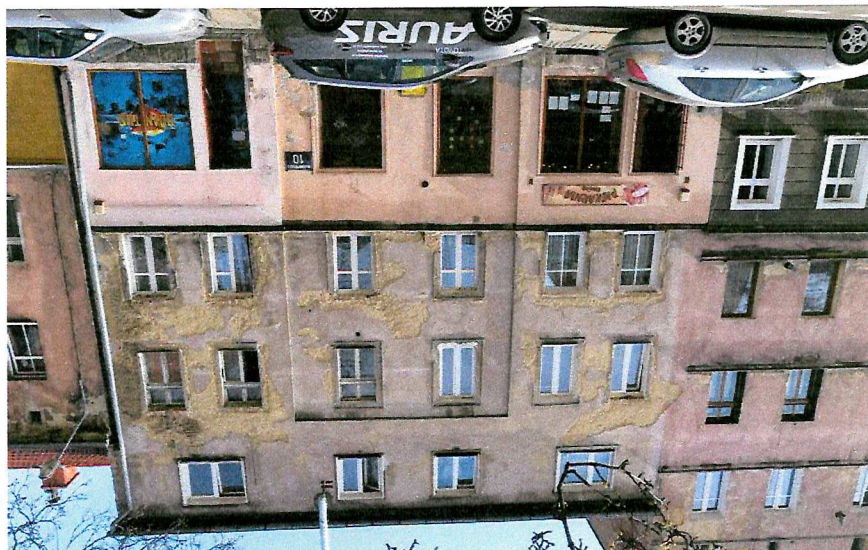
5.1. Budynek przy ul. Konopnickiej Marii 10

Budynek otoczony pojedynczymi drzewami oraz innymi budynkami. Analizowany budynek posiada cztery kondygnacje nadziemne. Prace remontowe obejmują ściany budynku.

W czasie badań ww. budynku stwierdzono miejsca lęgowe jak i same ptaki w otworach i szczelinach na elewacji następujących gatunków ptaków:

- 7 pary jeryków *Apus apus*,
- 2 pary wróbla *Passer domesticus*.

W czasie badań ww. budynku nie stwierdzono potencjalnych miejsc rozrodczych dla nietoperzy, nie stwierdzono również samych zwierząt.

Fot. 1. Ogólny widok budynku.

Fot. 3. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 2. Ogólny widok elewacji budynku, miejsce łęgowe jerzyków i wróbl.

Fot. 4. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 5. Miejsce łęgowe wróbli.

5.2. Zalecenia i kompensacje

Ze względu na stwierdzenie w czasie inwentaryzacji miejsc legowych ptaków prace termomodernizacyjne prowadzić pod nadzorem ornitologa. W przypadku znalezienia w czasie prowadzenia prac jakiegokolwiek gatunku w fazie lęgów należy zaniechać prowadzenia prac i skontaktować się z ornitologiem, który zdecyduje o dalszym sposobie postępowania.

Ze względu na stwierdzone w czasie badań w roku 2018 miejsc legowych ptaków na przedmiotowym budynku, należy zamontować w ramach kompensacji za utraczone miejsca lęgów 7 skrzyniek typu J oraz 2 skrzynki typu A (schematy i rozmiary skrzyniek są przedstawione w rozdziale 7 niniejszego opracowania). Skrzynki należy zamontować nie później niż do połowy lutego następnego roku po termomodernizacji. Budki typu A i J należy zawiesić na elewacji budynku na wysokości w miarę możliwości ponad 4 m od ziemi. Budki dla jeryków należy wywiesić na ścianie od strony podwórka tuż pod dachem. Prace termomodernizacyjne można prowadzić w okresie legowym pod nadzorem ornitologa w odległości nie mniejszej niż 4 m od stwierdzonych siedlisk jeryków, oraz w sposób umożliwiający swobodny dostęp do siedlisk legowych ptaków.

6. PODSUMOWANIE

Fot. 6. Miejsce zamontowania budek.

Wszystkie stwierdzone podczas inwentaryzacji miejsca legowe dotyczą gatunków objętych w Polsce ochroną gatunkową, żaden ze stwierdzonych gatunków nie znajdują się w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG tzw. Dyrektywy Ptasiej. Żaden ze stwierdzonych gatunków ptaków nie znajdują się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowański red. 2001). Zaobserwowane w czasie inwentaryzacji gatunki mimo, że są pospolite i liczne w ostatnich latach wykazują spadki liczebności (Chylarecki & Jawińska 2007, Luniak 2010).

7. SCHEMATY BUDK DLA PTAKÓW I SPOSOBY ICH MONTAŻU

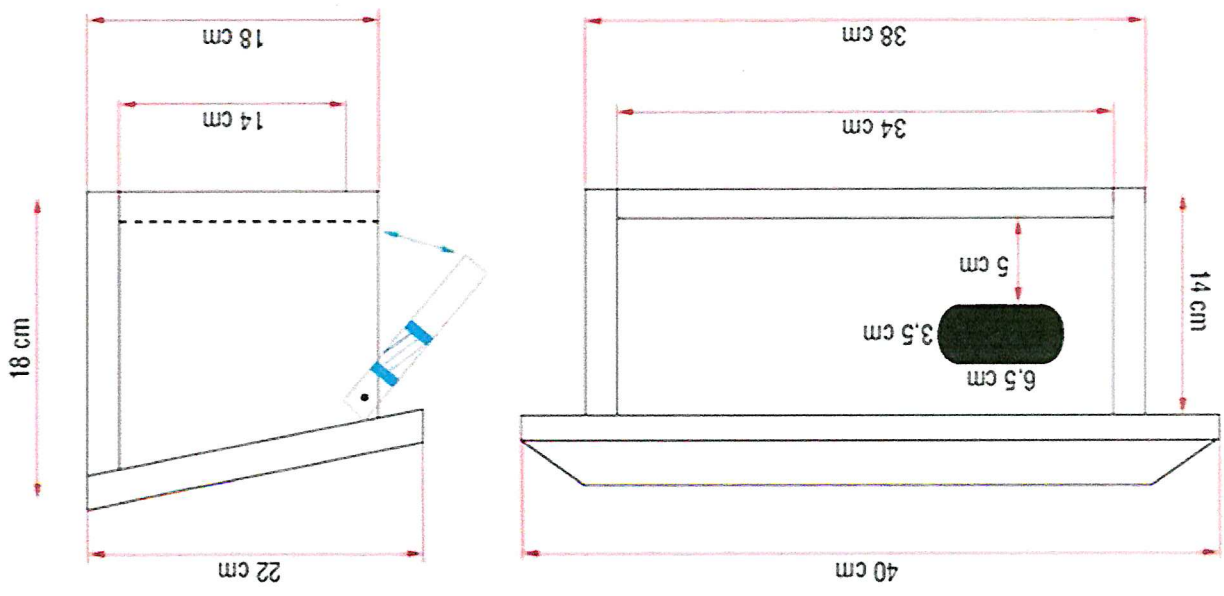
Tab. 1. Zestawienie liczby i rodzaju budk, które należy wywiesić, jako kompensacje za utracone miejsca lęgowe.

Adres budynku		Liczba budk typu J	Liczba budk typu A
Budynek przy ul. Konopnickiej Marii 10		7	2
Suma		9	

Budki lęgowe i ich konserwacja powinny być wykonane zgodnie z poniższymi zaleceniami:

- wykonane z desek sosnowych o grubości 2 cm,
- Powinny być zabezpieczone pokostem, lub innym impregnatem (mniej szkodliwym dla ptaków),
- daszek powinien być zabezpieczony warstwą papy lub blachy,
- Przednia ścianka musi być otwierana, aby możliwe było czyszczenie skrzynek.
- przy wieszaniu budk na elewacji budynku należy je wpuścić w materiał dociepleniowy i pokryć tynkiem takim samym jak elewacja budynku,
- budki muszą być szczelne bez żadnych szpar,
- skrzyнки obligatoryjnie okresowego czyścić raz na dwa-trzy lata (skrzyнки typu A należy czyścić raz w roku, skrzyнки typu D i J raz na trzy lata),
- czyszczenie budk należy wykonać w okresie od połowy października do końca lutego.

Przedstawione schematy budk są najczęściej stosowane w praktyce ochrony ptaków ich wzory można znaleźć w książce Szokalskiego i Wojtatowicza (1989) oraz Grzeniewskiego (2010).

Ryc. 1. Schemat konstrukcji skrzynki łęgowej dla jeźdźców
Schemat budowy skrzynki łęgowej typu J wg. Grzeniewskiego (2010).

BUDKI LĘGOWE TYPU A, A1, B, D (część I)

Grubość deski na elementy budki - 2 cm.

Elementy budki:

1. daszek
2. ścianka tylna
3. dno budki
4. ścianka przednia wewnętrzna
5. ścianka przednia zewnętrzna
6. listwa przytrzymująca otwieraną ściankę boczną
7. listwa mocująca budkę do drzewa
8. ścianka boczna prawa
9. ścianka boczna lewa

Typy budek:

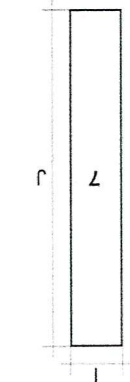
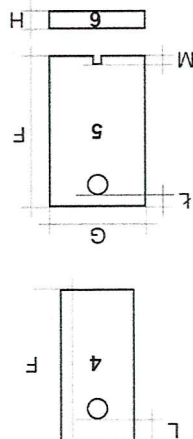
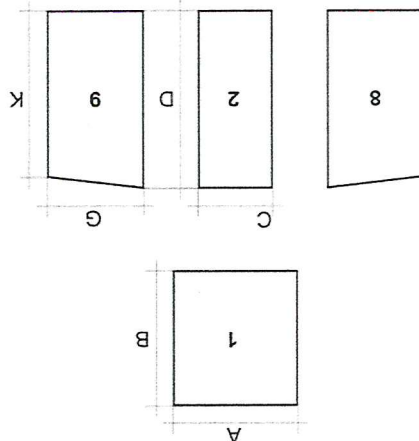
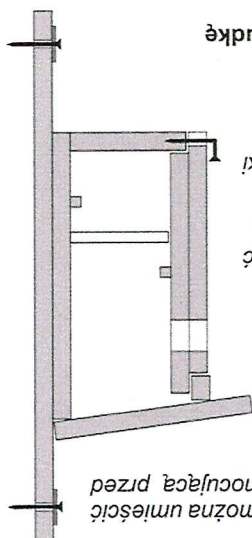
- A** - budka dla wszystkich gatunków sikor, muchotłokwi żałobnej i białoszyj, wróbla, mazurka, kowalika i pleszki;
A1 - budka takiej samej wielkości jak typ **A** o zmniejszonej średnicy otworu wlotowego dla mazurka, muchotłówek i sikor oprócz bogatki;
B - budka dla szpaka, krętogłowa, a także gatunków zamieszkujących budki typu **A**;
D - budka dla kawki, siniaka, kraski, dudka, wiochatki i gągoła.

Pod gwoździem mocującym budkę do drzewa można umieścić kawałek blaszki, która zabezpieczy listwę mocującą przed pękaniem podczas wzrostu kory.

Od wewnątrz do ścianek możemy przybici listewki ułatwiające ptakom schodzenie na dno.

Ruchomy gwóździ umożliwiał otwieranie ścianki przedniej przezeń jej odchylenie do przodu.

Przekrój przez złożoną budkę

Wymiary w poszczególnych typach budek (w cm)											
Typ budki		A	A1	B	C	D	E	F	G	H	I
Średnica otworu wlotowego	M	22	24	28	30	32	35	38	40	43	45
	L	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	Ł	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	K	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
	J	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Wymiary w poszczególnych typach budek (w cm)	J	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
	I	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	H	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	G	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
	F	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Wymiary w poszczególnych typach budek (w cm)	E	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
	D	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
	C	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
	B	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
	A	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
Wymiary w poszczególnych typach budek (w cm)	B	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
	D	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
	A1	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
	B	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
	D	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Wymiary elementów budki poszczególnych typów (A, A1, B, D):

Opracowanie - Piotr Zabłocki, Dział Przyrody Muzeum Śląska Opatowskiego.

Ryc. 2. Schemat budowy skrzynek lęgowych typu A - D wg Grzeniewskiego (2010).

8. WNIOSKI I ZALECENIA CHIROPTEROLOGICZNE

Na ścianach budynków, gdzie prowadzono kontrole nie znaleziono miejsc potencjalnego występowania kolonii rozrodzonych nietoperzy: w szczelinach, pod gzymsami. Nie znaleziono ich również w drzewach wokół budynków.

LITERATURA

- CHYLARECKI P., JAWŃSKA D. 2007. Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych - raport z lat 2005-2006. OTOP, Warszawa.
- GŁOWACIŃSKI Z. (RED.) 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt - Kręgowce. PWRiL, Warszawa.
- GRZENIEWSKI M. 2010. Gdzie, jak i kiedy wieszać skrzynki lęgowe dla ptaków. Administrator 5/2010.
- LUNIAK M. 2010. Ptaki w budynkach. Stołeczne Tow. Ochrony Ptaków, Warszawa.
- SZOKAŁSKI M., WOJTATOWICZ J. 1989. Ptaki w ogrodzie. PWRiL, Warszawa.